

stent ? alii commendant stercum humanum contra arthritidem, aurum fulminans in rabie, ilæo, pertinaci obstructione, &c. cum tamen iners est, nisi ob salem adhærentem purget, clavum S. Ruperti tanquam præseruationem universalem, amuleta varia plurimasque alias insanias.

11mo. Cavendum, ne in leges chemicas peccetur, de quo inferius plura.

§. II.

Modus præscribendi & regulæ circa formam observandæ.

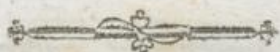
Modus præscribendi variat pro ratione dosis & formæ, quæ iterum variæ sunt pro ratione morbi, partis affectæ, ætatis, sexus, &c.

Pulveres *Pulveres* initium faciant; hi vel interne sumuntur vel externe inserviunt pro sacculo, suffimio, balneo, dentifricio, aut quocunque alio scopo chyurgico.

Ma-

Materies pulveris est omnecorpus, quod vel per se, vel addito alio corpore in pulveres redigi potest: sic olea stilletitia, camphora, moschus, castoreum, extracta addito alio corpore in pulveres rediguntur; sapo venetus quartuplam alterius partem requirit, ut bene pulveretur, imo infantibus cum sextupla cancrorum parte præscribitur frequentissime.

Dosis pulverum interne sumendorum nec sit infra grana octo vel decem, nec drachmam unam excedat; ideo folia & flores ad drachmam unam præscribi non possunt, quia nimiam molem constituunt; sed neque corpora in minori dosi præscribenda sunt in pulvere, nisi vel leviora fuerint, aut cum alio constituyente combinata. Sic extractum aconiti præscribitur ad granum unum additis lapidum cancrorum aut sacchari granis octo; mercurius dulcis cum pauxillo sacchari; sed consultius est præparata mercu-
ria-

ritalia plane non in pulvere, sed in
 forma pillulari præscribere. Flores
 Zinci ab initio ad granum semis cum
 saccharo, magnesia, lapidibus can-
 crorum dabantur; in nosocomio nostro
 nuper ad drachmam unam ascende-
 batur. Kermes minerale semper ad
 granum semis cum absorbentibus;
 nam a grano uno jam sæpius vo-
 mitus visus est. Sulphur antimonii
 auratum & tartarus emeticus, item
 cum aliis. Camphora irroretur pau-
 xillo spiritus vini, & dein ope sac-
 chari in pulverem redigitur. Ipeca-
 chuana in scopum sudoriferorum ad
 granum semis cum saccharo, ita mos-
 chus, castoreum & opium cum la-
 pidibus cancrorum.

Forma est vel pulvis subtilissimus,
vel pulvis simpliciter, vel pulvis gros-
sus. Hic adhibetur pro suffimigiis,
sacculis, decoctis, infusis, cataplasma-
tibus, vino medicato.

Do-

Dosis pulverum externe applicandorum varia est: sic pro vino medicamento *dosis* fit ab uncia una ad duas usque, pro suffimigiis ab uncia semis ad unam, pro cataplasmate varia pro ratione loci, cui applicatur: e. g. si ad totum abdomen, tunc libra una sufficit, pro thermis artificialibus libra una ad tres vices sufficit; e. g.

℞. Hepat. Sulphur. libr. I.

Sigl. pro 3^{bus}. vicibus.

Dosis pulveris vel exacte ad pondus determinatur in iis, quæ parca dosi efficacia sunt, vel minus exacte ad cuspidem cultri, vel cochleare caffèe, si sit pulvis absorbens vel roborans.

Decoctum est medicamentum internum, liquidum, per menstruum liquidum coctione ^{*Decocta*} paratum.

Materies decoctis inserviens varia est. Primo: vegetabilia omnia: radices, cortices, ligna, herbæ, folia, stipites, flores, fructus, femina. Secundo: partes animalium solidæ, ut rasura cornu

cornu cervi, eboris, testudinum, viperarum, limacum in acrimonia acida: cl. de *Haen* in tussi convulsiva præscripsit:

R̄. Limac, hortens. N^{ro}. XX. coque pr. $\frac{1}{8}$ partem horæ in libr. una semis cerevisiæ.

Etiam pedes vitulorum & ovillorum decoquuntur phtificis, sed male, cum graventur inde, & febris augeatur. Tertio: ex regno minerali inserviunt pro decoctis Antimonium, Mercurius, & Salia. Antimonium in petias ligatum per quatuor integras horas coquitur, cui sub finem coctionis species lignorum adduntur. Mercurius scopo anthelmintico per duas horas coquitur. Salia sæpe decoctis solventibus eccoproticis adduntur: e. g.

R̄. radic. gramin.
fruct. tamarind. $\overline{\text{aa}}$ unc. I.
coq. pr. unam hor.
sub finem coction. adde
crem. tartari, Drachm. II.

Ma-

Materies excipiens est varia, aqua simplex, destillata, lac, serum lactis, acetum, cerevisia, vinum, quamvis hæc ultima potius infusioni serviant.

Porportio inter ingrediens & excipiens fit, ut specierum, corticum, radicum uncia una vel uncia semis veniat ad libram unam excipientis liquidi, nisi alia ex causa aliter determinanda foret, ut e. g. in radice salep & floribus Arnicæ; nam salep, si ultra drachmas duas præscribas, vomituritiones & cardialgias pessimas excitet, nisi in statu soporoso & putredinis, ubi ad unciam integram præscribebatur in nosocomio. Diximus generalem esse regulam, ut uncia una veniat ad libram unam; non nunquam tamen, si non quasi decoctum, sed veluti extractum liquidam habere velis, proportio major est, & ascendit ad libram semis usque: e. g.

B

Ry.

℞. Rad. gramin. libr. semis.
 coq. suffic. quant. aquæ per
 horam unam semis; colatur.
 libr. unius fortiter expressæ
 adde.

liquor. terr. foliat. tart. Drach. II.
 syrup. rad. ʒ. aperient, unc. u-
 nam semis.

Quantitas, In radicibus & seminibus
 pondere determinatur, in herbis ma-
 nipulis, in floribus pugillis. Herba-
 rum manipuli duo, florum pugilli duo,
 & seminum drachma una semis pro
 libra una liquidi præscribuntur. Quan-
 titatis decocti determinandæ varius &
 præcipue duplex modus est; vel enim
 determinamus copiam liquidi & ju-
 bemus, ut coquatur ad remanenti-
 am tertiæ aut dimidiæ partis, vel co-
 piam liquidi sumendi relinquimus
 pharmacopæo, determinamus vero
 tempus coctionis & quantitatem col-
 laturæ. Quoad tempus coctionis te-
 nendum, quod antimonium per qua-
 tuor

tuor horas, cortex peruvianus per unam horam, radices & reliqua per dimidiam vel quadrantem horæ coquantur. Quantitas decocti medicati ea esse debet, ut uno die absumatur, hinc non ultra libram unam semis, si vero inserviat pro potu ordinario, non ultra libras quatuor.

Dosis decocti singula vice absumendi determinatur, ut sumat æger bis, ter, quaterve de die, aut omni bihorio, trihorio vasculum unum, dimidium caffèe, aut uncias duas, tres, ad quatuor uncias usque. Præter dosin ingredientis exprimatur quoque ejus prævia præparatio, quæ est rasura, contusio, maceratio: e. g.

℞. Rasur. lig. quajac. unc. I.
infund. suffic. quant. aquæ,
vase clauso, stet in mace-
rat. calida seu tepida per
XXIV. hor. dein coq. pr.
horam integram.

Sic etiam exprimatur modus coquendi, an vase clauso, vel non clauso; collatura, an expressa, fortiter expressa, prelo expressa, clarificatio, e. g.

R̄. Seri lact. leg. art. clarificati.

Decocta vel sola exhibentur, vel adduntur alia, syrupus scilicet, sal, sapo, roob, ita ut detur pro libra una semis decocti collati uncia una semis vel uncia duæ aut etiam tres syrupi; salium pro diversitate plus vel minus.

Dantur adhuc quædam aliæ decoctorum species, uti *Ptisane*, si cerealia coquuntur, *Pochetum*, si species remanentes primi decocti statis temporibus fumendi iterum affusa nova aqua coquuntur pro potu ordinario.

Juscula, si partes animales coquantur, quæ si mera gelatinosa fere fuerint, *juscula restaurantia* (*Kraftsuppen*) audiunt.

In-

Infusum est medicamentum internum, *Infusa*
liquidum mediante menstruo liquido in-
fusione paratum.

Infusum frigidum vel calidum est. In-
fusio florum aut herbarum mediante
aqua calida facta audit Thee, & ple-
rumque domi fit, dum solum species
ex pharmacia præscribimus. Decocto-
infusum sæpius fit, si talia mixta si-
mul velis, quorum quædam coctio-
nem, quædam vero solum infusionem
ferunt: e. g.

R̄. Hb. althæ.

— malv. aa. m anip. i.

coq. suff. quant. aquæ per

$\frac{3}{4}$ hor. sub finem coctio-

nis adde fl. verbas. pug. III.

stet adhuc per $\frac{1}{4}$ hor. in infus.
calida.

Infusum frigidum præcipue fit, si per
vinum aut cerevisiam quidquam ex-
trahere velis, & tunc audit vinosum,

vel vinum medicatum, cerevisia medicata.

Cortex & plura alia amara forte etiam optime frigide infunduntur, saltem major acrimonia est in infuso frigido corticis, quam in ejus decocto: e. g.

℞. cort. peruv. pulverat. unc. I.
 tere in mortar. marmor.
 affundendo interterendum
 successive aliquot uncias aque,
 dein affunde
 agitetur sæpius & stet in
 aque libr. I. semis,
 infusione frigida per XXIV.
 hor. dein collatur. exhibe.

Infusa frigida etiam parantur sic: immittuntur species in syndone ligatæ vel aque simplici, vel vino, aut cerevisiæ.

Materiam infusionis constituunt herbæ, flores, radices & omnia illa corpora, quorum vis in volatili proprietate hæret

ret. Sed etiam alia sunt, quæ quidem vires suas non in proprietate volatili, sed fixa habent, & tamen eas adeo facile dimittunt, ut sola infusione, non decoctione opus sit: e. g. fl. alth. verbasci, &c. (*

Quantitas infusi est, uti in decoctis, talis nempe, quæ intra nyctemorum, & æstatis tempore intra decem horas absumatur, cum alias facile corrumpetur.

Dosis determinatur ab unciis duabus ad uncias quatuor, vel a vasculo dimidio ad unum usque omni bihorio, trihorio, aut omni hora. Si tota quantitas una vice absumenda sit, dicitur haustus, & præscribitur ut plurimum in scopum purgantem non ultra uncias quatuor; celebratiores tales sunt: aqua laxat. dispens. vien-

B 4

nens.

(* Sic Rheum per decoctionem perdit vires suas solventes, & acquirit stimulantibus: folia fennæ semper infundi, nunquam vero coqui debent.

nenf. cujus unciis tribus vel quatuor plerumque drachmæ duæ vel tres salis adjiciuntur. Tum hydromel infantum' ab unciis tribus ad quatuor usque ut fumat omni hora aut bihorio dimidium vasculum, donec incipiat purgari.

Claretum. *Claretum* est infusum sapore, odore & colore sese commendans. Flores rosarum rubrarum vel balaustriorum &c. cum grato aliquo syrupo claretum constituunt, uti conservæ infusæ.

Julepium. *Julepium.* Julepus est medicamentum internum liquidum, pellucidum, sapore, odore & colore gratum, restaurans & plerumque sitim fallens.

Accipitur vel aqua simplex destillata, vel alia grata nervea, & miscetur cum syrups gratis, eleosaccharis, succis recentibus acidodulcibus, e. g. aqua fragorum, cerasorum cum syrupo ribesiorum, rubidei fragorum, &c.

Tota quantitas est intra libram unam
& libras duas.

Succi expressi vegetabilium sunt medicamen- *Succi,*
tum internum liquidum ex plantis, foliis
radicibusve expressum.

Non quævis planta huic scopo infer-
vire potest, sed solum succulentæ,
saponacæ, antiscorbuticæ, & harum
solummodo recentes. e. g. radix tara-
xaci, aut etiam ejus herba, & tunc
dicimus: taraxacum cum toto, radix
cichorei, endiviæ, lactucæ, portulac-
cæ, beccabunga, nasturtium aquati-
cum, chærophillum, acetosa, aceto-
fella. Succi hi non quovis anni tem-
pore, sed solum verno præscribun-
tur, aliis enim temporibus succis con-
servæ substituuntur.

Dosis est ab unciis tribus ad quatuor
usque, consueta autem est, quæ non
excedat uncias quatuor. Exhibentur
vel soli, vel cum coindicatis, v. g.
cum sale medio, syrupo radicum

quinque aperientium, cinnamomi, menthæ, chamomillæ, aut cum eleo-
faccharis.

Modus præscribendi optimus est, si jubeamus radicum aut herbarum recipere, quantum sufficit, ut exprimat-
tur inde succus unciarum tot vel tot, quamvis quidam quantitatem fumendi corporis determinent, cujus expressum succum jubent pro una vel duabus dosibus exhiberi.

Cautelæ quoad succos notandæ:

1mo. Debili ventriculo succi non præscribendi, aut saltem non jejunis, sed post assumtum jentaculum consuetum partitis vicibus.

2do. Si succos recentium herbarum non ferant, ferunt subinde harum confervas infusas, aut etiam cum fero lactis leniter decoctas: e. g.

℞. Conserv. acetos. unc. ʒ. ʒ.
 infund. in libr. ʒ. feri lactis,
 collatur. express. adde &c.

3^{tio}. Si nec hæc conservarum infusa
 ferant, tunc herbæ recentes co-
 quantur cum jusculo carniū, sed
 prius exprimantur, nisi sint herbæ
 communes culinares, ubi expres-
 sio superflua est. Germani vocant
 Kräutersuppe.

Mixtura est medicamentum internum li-
 quidum, sola variorum miscella paratum.

Mixtura.

Datur mixtura simpliciter sic dicta,
 & concentrata.

Materies excipienti miscenda sunt: 1mo.
 omnia, quæ facile pulverantur, &
 minori dosi efficacia sunt. 2do. Mol-
 lia omnia, uti electuaria, roob, pul-
 pa, confectiones quædam molles, sy-
 rupi, balsama. 3^{tio}. Alia liquida con-
 tracta, uti essentia, tincturæ, elixi-

ria;

ria, spiritus, olea essentialia, fucci, balsama liquida.

Materies excipiens est aqua fontana, destillata, simplex, destillata aromatica, infusum, decoctum.

Tota quantitas mixturæ est ab unciis quinque ad octo vel decem, & nunquam ultra libram, omni bihorio, trihorio, aut hora, ut sumat vasculum unciarum duarum ad quatuor usque.

Quantitas mixturæ debet esse talis, ut intra viginti quatuor horas absumi possit, tum ob periculum corruptionis, tum quia pro diversa morbi modificatione sæpius quidquam vel addi vel demi debet, unde tam in acutis, quam in chronicis frequentatiorem mixturæ usum habent.

Non omni homini mixturæ præscribuntur, sed plerumque infantibus, delicatulis, debilibus, qui difficulter deglutiunt; facilius enim liquida quam
fo-

E
qu

solida in ventriculum deferuntur. Cavendum demum, ne inertia, aut nimis pretiosa addantur. Sales quidem miscentur, sed illi, qui præsentibus aliis salibus ob gratiam acida mineralia, qualia sunt spiritus nitri dulcis, spiritus vitrioli &c. addunt, peccant contra regulas chemicas,

Mixtura concentrata alias etiam sub nomine guttularum venit. Quantitas unius præscriptionis solet esse uncia semis, ad unciam unam usque. Dosis nunquam excedat guttas centum; communiter præscribuntur guttæ viginti, triginta, bis, ter de die sumendæ. Materies plerumque jam parata in officinis existat, uti spiritus, essentiæ, tincturæ, olea, balsama; sed possunt etiam alia, uti resinæ, gummi-resinæ, camphora, &c. ex tempore spiritu vini solvi, & materiem pro guttis suppeditare.

Emulsio est medicamentum internum li- *Emulsio.*
quidum, trituratione mediante menstruo
li-

liquido ex corporibus oleoso - macilaginoso elicatum.

Emulsiones præscribuntur scopo refrigerante, demulcente, emolliente. Materies excipiens est vel aqua simplex, vel decoctum vel infusum vel serum lactis; excipienda vero nuclei & femina oleoso - mucilaginoso.

Emulsiones habent interdum adjectiones, uti e. g. syrupos, sed præter nitrum vix ullum sale addere oportet; in genere nil adjici debet, quod saporem aut colorem mutaret. Quantitas est ab unciis quatuor ad libram unam; non ultra diem serventur, & æstate neque tamdiu.

Electuaria. *Electuarium* est medicamentum internum, aut spissum, aut mellis consistentiam habens, ex variis, syrupo excepto, constans.

Electuarii consistentia aut mollis aut crassa esse potest; si mollem habere velis, venit etiam sub nomine conditi,

ti, dum condita ingrediuntur, aut
theriacæ, &c.

Quantitas ab unciis duabus ad uncias
quatuor. Dosis diversa pro ratione in-
gredientium, vel cochleare caffèe,
vel cochleare commune, vel magnitu-
dine nucis avellanæ, moschatæ, jug-
lantis. In crassis dosis fere semper
est ad magnitudinem Fabæ, bis aut
ter de die.

Materies excipienda est pulvis, extra-
ctum, pulpæ, essentiæ, olea, balsa-
ma; syrupi quantitas ad subigendum
relinquitur pharmacopæo, & simplici-
ter scribitur, quantum satis, ut fiat e-
lectuarium molle vel crassum.

Electuaria fere nunquam in acutis
præscribuntur, sed solum in morbis
chronicis, v. g. scopo tonico, stoma-
chico, emenagogo, anthelmintico,
antifebrili, nervino, &c.

Bolus. *Bolus* est electuarius crassus, una vice sumendum. *Quantitas* boli est drachma semis, drachma una, & ad summum drachma una semis, quod jam fere inconueniens est.

Dantur hac forma opiata, uti theriaca, purgantia & quidquid molle, pulverulentum per se sumptum rodens vel nauseosum esset, aut deglutitum fauces offenderet. Præscribitur, ut sumatur semel aut bis de die. Non convenit hæc forma debilibus, febrilentibus, iis, qui mente destituti sunt, non inassuetis, non pueris.

Eclegma *Eclegma*, *linctus*, *looh* est electuarius molle syrupo paulo spissius.

Dosis est arbitraria, nec certo tempore definita, sed in morbis oris & faucium fere ad libitum parvum cochleare sumitur, in ore tenetur, & lente deglutitur. Sunt, qui linctus etiam in morbis pectoris & asperæ arteriæ præ-

præscribunt, sed certe vel frustra vel male.

Ingredientia sunt mollia omnia mucilaginosâ, olea, syrûpi, sed nunquam pulveres.

Conditum, confectio, & conserva. *Conditum* est quandoque vegetabile, præcipue *Conditum & ejus species.* autem radices melle aut saccharo condiuntur. *Confectio* est, si baccæ vegetabilium condiuntur, & *conserva*, si flores & folia iisdem condiuntur.

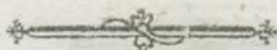
Eleosaccharum est oleum destillatum, ad *Eleosaccharum.* aliquot guttas frustulo sacchari exceptum.

Pillulæ, five etiam *catapotia*, sunt medicamentum internum, in globulos circiter ad ciceris magnitudinem efformatum. *Pillulæ.*

Præscribuntur in scopum purgantem, emmenagogum, roborantem, paregoricum, nervinum; in morbis acutis non dantur, sed solummodo in chronicis. Inserviunt huic scopo omnia

C

illa,

illa, quæ parva dosi efficacia & apta sunt, ut redigantur in globulos. Salia aut absint aut solummodo illa in forma hac præscribantur, quæ parca dosi efficacia sunt, ut e. g. flores falis ammoniaci. Scopo emetico pillulæ non bene dantur, neque bene infantibus, & universim quærendum ex ægris est, an ferant hanc formam? cum multi dentur, qui pillulas glutire non valent. Dantur tamen, scopo paregorico.

Materiem suppeditant massæ officinales, saponēs, resinæ, resinosa extracta solida, succi inspissati, pulveres parca dosi efficaces, mercurialia, amara fætida.

Excipiens varium est, pro diversitate corporum constituentium, eorumque consistētia: hinc syrupus, mel, balsamum, therebintinæ, essentiæ, tincturæ, & spiritus.

Quan-

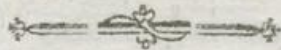
Quantitas unius pillulæ fit a grano semis ad grana tria.

Dosis a pillula una ad sex, raro ad octo.

Massa pillularis non fit ultra unciam unam, sed neque nimis pauca, cum in morbis chronicis, in quibus sæpissime præscribuntur, mutatio, hinc nova indicatio non nisi post plures dies speranda sit.

Moris est, ut pillulæ obducantur auro vel argento, sed certe non convenit, cum hæc obductio vim medicamenti non adjuvet, & haud raro assumptæ ventriculo non solutæ, integræ per alvum eliminantur tales pillulæ, quod quis Viennæ experimento cum pillulis hoffmannianis instituto patefecit; nam viginti quatuor assumptæ omnes immutatæ in excrementis alvinis reperiebantur.

Trochisci *Trochisci* aut *pastilli* sunt medicamentum solidum ficcum, comparatum ex materia ficca in pulverem redacta, & cum liquido aliquo in pastam coacta, divisa in parvas portiunculas, variæ, excepta globosa, figuræ, ut dicere possis pillulas non globosas.

Præscribuntur in morbis oris, faucium, capitis, asperæ arteriæ, in tussi gutturali, in fætore oris a dentibus cariosis, scorbuticorum, phtyficorum, venereorum, salivantium, aut etiam non adhuc salivantium ab ulcere venereo, & eorum, qui salivationi proximi sunt. Item scopo stomachico, pueris scopo purgante, anthelmintico. Item externe pro suffumigiis, Excipiens est mucilago. Balsamus, rarius syrupus, mel nunquam. Quantitas unius trochisci est a granis tribus ad drachmam semis. Tota omnium quantitas ab unciiis duabus ad quatuor.

Mor-

Morsuli sunt medicamentum internum, *Morsuli*
ficcum, quadratæ ut plurimum figuræ,
exurgens ex saccharo in consistentiam
tabulatam cocto admixtis variis aliis spe-
ciebus.

Tabulæ & rotulæ solummodo forma
discrepant, proprietatibus æquales, ut
debeant esse fragiles, odoris & saporis
grati, in ore deliquescentes.

Dosis a scrupulo uno ad drachmam
unam vel duas. Et pueris, & sæpe
adultis præscribuntur, scopo antisca-
biofo, antisyphilitico.

Remedia externa vocantur, quæ corpori *De remediis*
externe applicantur, vel forma balnei, *externis.*
enemathis, adsperginis, epithematis, ca-
taplasmatis, suffitus, emplastri, cerati,
unguenti, balsami odorati, linimenti, &c.

Balneum est medicamentum externum, *De balneis,*
quod liquoris vel vaporis humidi specie *eorumque*
absque vehiculi vel injectionis interventu *divisione.*

externam corporis superficiem alluendo opem præstat.

Balneum est vel calidum, vel frigidum, simplex aquæ dulcis, balneum minerale, vinosum, medicatum quocunque modo, vaporosum, embroche, & hoc iterum calidum vel frigidum, simplex vel medicatum, balneum arenæ, cinerum clavellatorum, salis marini, luti thermalis.

Balneum calidum-

Balneum calidum subinde dicitur semicupium, infusus ex simplici aqua, vel mixta cum octava parte lactis, sæpe etiam uno alterove fasciculo herbarum incoctarum medicatum redditum.

Cautelæ quædam, sub quibus balnea calida prodesse possunt :

1mo. Non sint nimis calida, nisi ipso calore febrim excitare velis.

2do. Non adhibeantur crudis, qui saburram in ventriculo aut intestinis habent.

3^{tio}.

- 3to. Non iis, qui febrī laborant.
- 4to. Non plethoricis ob stimulum caloris & rarefactionem humorum.
- 5to. Non iis, qui fluxum sanguinis præternaturalem patiuntur, exceptis fæminarum catamæniis.
- 6to. Non statim post prandium repleto ventriculo, sed mane aut vesperi concoctione peracta, nam error contra has regulas sæpius apoplexiam induxit: hinc est, quod omni fere anno sat multos numeremus in thermis Padanis prope Viennam apoplectice mortuos.

Adnotes, moris esse, passim eos, quibus balnea applicare volumus, prius purgare iisdemque venam secare. Ut ut crudos purgare conveniat & plethoricis venam secare, hæc tamen consuetudo veluti regula generalis mala est & nociva.

Pediluvium, seu balneum pedum & crurum passim adhibent in cephalagia, sed quis non videt, id nil proficere in cephalagia plethoricorum & febrientium, imo & nocere quam maxime augendo febrim & humores rarefaciendo. Frustra quoque adhibentur pediluvia pro debellanda cephalagia nervosa; profunt autem in cephalagia ex impetu humorum versus encephalon in rigiditate corporis tepide applicata, & molliendo tollunt resistantiam nimiam artuum inferiorum. In hernia incarcerata, in inflammatione & entherithide pediluvium sæpe unicum optimumque remedium est, sed attendendum semper, ut tepidum, non vero calidum adhibeatur.

Balnea frigida optimum sunt tonicum, adhibenda facile, ubi reliqua tonica adhiberi non possunt; nam datur irritabilitas quædam cum debilitate, in qua lenia tonica absque stimulo & acrimonia, uti balnea frigida sunt, summopere indicantur.

Pro-

Profunt hæc balnea post hæmoragias exanthlatas, in fæminis post menses nimios, in consuetudine abortus ex nimia laxitate & debilitate vasorum uterinorum, in mensibus suppressis, morbo hypochondriaco, hysterico sine materie, in debilitate post longos morbos aut nimias evacuationes sanguinis inducta, in proclivitate ad defluxiones, in rachitide infantum, quo in casu sæpe unicum præbent remedium, cum alia indicata aut non sumant, aut saltem non ea quantitate, ut inde quid sperare possis; demum summopere profunt in catharrho & tussi catharrhosa, serosa, aut biliosa; sed cave a frigidis in omni inflammatione.

Vide jam amplissimum eorum tot in morbis usum; sed & topice applicata in contusionibus egregia præstant, cum sugillationem prohibeant, factam, si non jam nimia fuerit, retropellant; quin in vulgo mos est, in contusionibus infantum puerorumve frigi-

da mox applicare. In contusione capitis & sic dicta cerebri commotione insignis frigidæ usus majorem prohibentis affluxum cum, vel sine vulnere, in statu soporoso, apoplectico, etiam in trepani necessitate.

Modus applicandi frigidam hoc in casu est sequens: Panum aspergunt sale ammoniaco & nitro pro necessitate, & magnitudine loci contusi; hunc applicant capiti & aspergunt dein aquam frigidam, ut solutio in capite fiat, & singularem illum frigoris sensum parti affectæ imprimat, quem habemus, dum hæc salia in ore solvuntur saliva. Hoc reliquis indicatis non neglectis, egregiam sane opem fert. Æque magnus ejus usus est in phrænitide & mania a vigiliis.

Modus autem applicandi balnea frigida triplex est:

1mo. Frictio & ablutio in delicatulis, infantibus, pueris & inassuetis, qui

qui frigus ab initio ferre non possunt.

2do. Infessio, ubi æger perfrictio prius & abluto corpore per quadrantem vel dimidiam horæ partem balneo insidet, vix non naturali corporis calore tepidiori, & dein successive per proprium epistomium aquam hanc tepidam emittit, quam semper frigida restituit, donec is, qui initio insidebat balneo tepido, nunc sit in frigido. Alter adhuc infessionis modus est, & quidem communior, nempe perfrictio toto corpore descendunt quidem in aquam statim frigidam, sed lente & successive, dum dein, quando toti in aqua sunt, sese continuo movent, natando vel quomodocunque.

3^{tio}. Immersio (Stürzbad) quæ cum & motum & frigus jungat, facile optima est; caveant solummodo, ne pectore primum aquam
con-

contingant. Generatim vero balneent jejuni, & non plethorici, nec hæmoptici.

Aqua frigida aut glacialis affatim hausta maximi quoque usus est in febribus biliosis, nam vomunt inde & dejiciunt, & dein potenter sudant. Prohibet aqua sic sumpta transitum febris biliosæ in putridam, imo prodest etiam in ipsa duplici putridarum specie, tonica sua vi, & in debilitate conjuncta cum illa hypochondriacorum aut studiis onaniave exhaustorum irritabilitate, quibus utut per debilitatem indicatissimum decoctum corticis aut medicamentum martiale ob stimulum nocet, quo in casu unica sæpe salus in aqua frigida reponitur, quæ efficit non nunquam, ut imminuta successive nimia irritabilitate, ægri ferant etiam indicata prius dicta. Agit roborando & stringendo solida, & hac ratione etiam impacta solvendo; hinc exobesi levantur conjuncto simul corporis exercitio. Post balneum omnes experi-

un-

untur alacritatem quandam, movendi facilitatem & auctum corporis calorem.

Balneum vaporosum plus præstat, quam calidum & tepidum; vim habet maxime emollientem in rigiditate articularum, eorumque immobilitate, in febre rheumatica in articulo defixa, cujus tumorem sæpe omnibus aliis irresolubilem, balnea vaporosa non nunquam ex integro tollunt; idem præstant in tendinum accurtatione & immobilitate a longa quiete. Resolvunt potenter tumores glandularum, mammarum a congesto lacte, & tollunt stricturam vasorum in impotentia secernendi & excernendi lac. Item in morbis faucium, œsophagi & pulmonum, præcipue in angina pectoris, nisi febris universalis adsit in toto corpore, nam tum febrim augendo nocet; item etiam in exostosi rebeli, si reliqua e. g. mercurialia non negligantur.

Paratur balneum hocce 1mo. ex aqua simplici, dum vaporosa parte linteo tecta excipitur. 2do. ex aqua & acet.

to. 3to. Ex aqua & herbis aromaticis. 4to. Ex aqua & adjecto per vi-
ces sale ammoniaco, calce viva, spi-
ritu salis ammoniaci, vel adjecto a-
ceto & spiritu salis ammoniaci.

Embroche potius scopo resolvente quam e-
molliente, & etiam sudorifero præscribi-
tur; fit autem, ubi aqua altitudine qua-
dam excepta in partem decidit.

Altitudo est unius, duarum, trium
contignationum; subin etiam major;
quo altius enim delabitur aqua, eo
major speranda inde est virtus.

Materies est vel simplex aqua, vel a-
qua thermalis, vel aqua medicata, fri-
gida vel calida, pro diverso scilicet
scopo varia. Scopo discutiente vel
aqua thermalis vel simplex medicata
reddita accipitur; scopo emollientissimo
sæpe oleum sumitur, vel aqua tepi-
da simplex; scopo roborante frigida.

Prodest in artuum rigiditate, quomodo-
docunque nata sit five per vulnus, five
per contusionem, longum decubitum,
limpham inspissatam, in tumore ar-
thritico & immobilitate ex febre va-
ga orta; post apoplexiam, si artus
quidam paralyticus manet. Mania quo-
que per embrochen frigidam curata
legitur.

Medicata vario modo redditur: pos-
sunt solvi in aqua globuli martiales,
vel spiritus sulphuris, ejus hepâr,
vel sal ammoniacum, ejusdem salis
spiritus, vel sapo venetus, vel infun-
duntur aut incoquantur herbæ, &c.
prout scopus fuerit vel roborandi,
discutiendi, solvendi, aut emolliendi.

Si embroche uti velis, partem prius
præparare debes, nempe fricando
eam unguento variæ indolis pro va-
rio embroches scopo; sic e. g. si em-
broche fit resolvens, partem unguen-
to resolventi e. g. ex oleo & spiritu
salis

alis ammoniaci perfrices necesse est prouti ante balneum.

Balnea artificialia sunt, ubi aquæ variis medicamentis medicatæ redduntur.

1mo. Balneum medicatum fit, si chalybs diversis vicibus in aqua extinguitur, aut aqua fabrorum ferrariorum accipitur.

2do. Si sulphure & calce solutis imbitur & species balnei sulphurati efficitur.

3^{tio}. Si solum hepar sulphuris accipitur: e. g. hepatis sulphuris fume libram unam, coque in mensuris tribus aquæ, & misce aquæ pro balneo; sed pretiosius est, quam naturale Badense.

4to. Si decoctio & herbarum infusio medicata fit: e. g. herbis cephalicis, discutientibus vel emollientibus.

5to.

5to. Si aqua cum lacte commiscetur; sumunt plerumque octavam partem lactis; sed balneum hoc præter emollientem vim nullam habet.

6to. Paratur etiam balneum artificiale ex sedimento thermali, & frequenter adhibetur; sumitur nempe sedimentum, illinitur parti affectæ, & exponitur soli, iterum madefit & denuo exponitur. Varium est hoc sedimentum, vel argillaceum pingue vel martiale, sed roborando & stringendo semper discutit. Hinc ejus usus est in hydrope, leucophlegmatia, in cruribus varicosis, in ulceribus fætidis, si nempe hydrops topicus sit: e. g. crurum pedumve, femorum præsentente laxitate topica residua ex hydrope universali.

Nota, crura varicosa post applicationem sedimenti etiam fasciis ligari. Ulcera plorantia instar fon-

D

ti-

t'culi sæpe non curantur, nisi applicatione hujus sedimenti.

7mo. Balneum arenæ, cui calefactæ pedes &c. immerguntur; idem fere præstat, ac balneum sedimenti in hydrope, leucophlegmatia topica.

8vo. Balneum cinerum calidorum, ejusdem cum præcedentibus usus.

9no. Balneum falis marini idem præstat, ac mox præcedentia.

10mo. Balneum terræ, si homo in fossam deponitur, & ad caput usque terra recenti obruitur. *Van Swieten* multa de eo prædicat, & ter in eodem ægro adhibuit pleno cum effectu; sed certe alia quoque medicamenta addidit, quibus forte plus tribuendum. Febres quædam hecticæ hac methodo curatæ leguntur: agit forte humore & frigore.

11mo.

11mo. Balneum aereum, si quis nudus aut seminudus aeri exponitur: species balnei frigidi solo frigoris sensu utilis.

12mo. Balneum vinaceum ferme sub iisdem conditionibus, ac balneum arenæ adhibetur.

13^{tio}. Balneum sæcum vini scopo roborante discutiente.

14to. Balneum mercuriale, ubi ad triginta duas aquæ mensuras adhibetur uncia semis mercurii sublimati corrosivi. Hoc balneo topophos inveteratos nulla arte tollendos curavit magni nominis medicus in servo domestico.

15mo. Balneum fimi, seu commoratio in stabulis inter finum. De spurco hoc remedio vix operæ pretium est, ut sermo fiat. Legimus tamen applicatum in tetano maxillæ, qua vi? certe non explicant.

Fimum vaccinum adhucdum vulgus usurpat, sed utique scopo emolliente multo præstantiora habemus.

De enemate. Quidquid per anum aut forma liquoris aut vaporis, aut fumi injicitur, *enema* audit.

Dantur enemata scopo purgante, emolliente, nutriente, cardiaco, antheimintico, antifebrili, anodino, chirurgico.

1mo. Scopo eccoprotico enemata fiunt ex solutionibus mannæ, mellis communis aut mercurialis, sacchari thomæi, salis communis aut amari, adjecto oleo olivarum, vel lini &c. Liquida pro excipiente fumuntur aut decoctum hordei, althææ, furfurum, aut jusculum, aut aqua tepida. Hæc clysmata domi parabilia sunt, & fere nunquam ex pharmacia præscribuntur. Quantitas in adulto uncia decem ad libram unam; hanc vero nunquam excedit.

2do.

2do. Scopo purgante. Hic possunt adhiberi omnia ea, quæ prius dicta sunt, sed majori dosi vel aliis, efficacioribus adjectis. Sed si aliquoties alvus purgari debet, adjiciantur alia composita, uti electuarium hieræ picræ, inter cujus ingredientia radix asari & aloes sunt; electuarium purgans, &c. sed quadrupla quantitate dosis illius, quæ ore sumitur. Etiam tartarus emeticus ad grana decem vel duodecim in aqua tepida solutus sæpius clysmatibus additur, in obstructionibus nempe duris stercoreis, ubi emollientia incassum jam tentata sunt. In herniis vero incarceratis, recentibus parvis solum enemata emollientia & cataplasmata ad abdomen cum antiphlogisticis interne adhibitis usuveniunt.

Huc pertinent & enemata ex fumo tabacci in herniis incarceratis multoties laudata, sed vix unquam nisi in inveteratis applicanda sunt. Fre-

quentior eorum usus est qua excitans apoplecticis semimortuis.

3to. Scopo emolliente sumuntur juscula non salita, oleum amygdalinum, olivarum, lini, emulsum amygdalinum, decoctum aithææ, decoctum salep, &c. solutiones gummi arabici, thragacanthæ, mucilaginis feminum cydoniorum. Quantitas libram semis non excedat, & hoc scopo omni bihorio repetatur, cum pro grata fomentatione seruiat in casu indicato.

4to. Scopo nutriente juscula, non lac adhiberi debent, quia hoc multas faeces relinquit, vel juscula cum vitello ovi. Indicantur in apoplecticis, qui deglutire non valent, in anghinosis, in scyrrho ventriculi, in pyloro cartilagineo, &c. detur omni bihorio libra semis.

5to. Scopo carminante solent dari juscula chamomillæ in morbis dolorosis. In morbis chyrgicis dolorificis, uti
e.g.

e. g. in thenesmo dolorifico post dyf-
fenteriam sane non laudabilis mos est
chirurgorum, unciam semis theriacæ
andromachi, & therebinthinam vitello
ovi subactam injicere; quisque enim
effectum corporis utriusque, utpote
stimulantis perspicere potest; ejus lo-
co igitur potius quadrupla dosis lau-
dani liquidi Sydenhamii injicitur.

6to. Scopo anthelminthico quadrupla
quantitas eorum, quæ alias eodem
scopo ore fumuntur, præscribi debet;
multa horum vel prius infundi vel
decoqui poterunt, sed facile patet,
hæc enemata solum ascarides expel-
lere. Hoc scopo etiam oleosum injici
poteest, sed infusum nicotianæ non ad-
hiberi debet, quia ut emeticum hy-
percatharsim movet.

7mo. Scopo antifebrili. Illis, qui deco-
ctum aut pulverem corticis sive ex
impotentia, sive ex idiosyncrasia de-
glutire non possunt, hoc decoctum &
forma enematis & cataplasmatibus ad-
pli-

plicatur. Dosis est libra semis, sed non ultra.

De clysmatibus adhuc notandum, illa omni ætati convenire, præcipue vero infantili, cum plerorumque morborum hujus ætatis sedes in abdomine sit. Quantitas scopo proportionata sit. Enema diutius retinendum, quantitate libram semis non excedat. Clysmata emollientia præstant aliis omnibus in febre inflammatoria & herniis incarceratis, in quibus ore ingesta medicamenta parca sint oportet.

Enemata frigida conveniunt in prolapso recti, in hæmorrhoidibus internis laxis, in hypochondriasi & irritabilitate nimia; ubi etiam gelatinæ frigidæ optime exhibentur.

De Epithemate. Quidquid corpori externe adponitur: quocunque titulo sive fomenti, cataplasmatibus &c. sive emplastri, unguenti, synapismi &c. *epithema* est.

1mo. *Fomentum* aut siccum aut humi- *Fomentum.*
dum est: *siccum* sunt sacculi ex farina
fabarum, ervi, &c. ex floribus rosa-
rum, sambucci, chamomillæ adje-
cto sale, nitro, cineribus vel campho-
ra. Interdum vero sacculi simpliciter
floribus implentur, & dein externe
illis camphora adfricatur. Scopo dis-
cutiente sæpe solo sale marino one-
rantur.

Ad fomentum siccum etiam pertinet
cucupha, quæ est fomentum siccum
capitis vel ex herbis, v. g. lavandu-
læ, rorismarini, salviæ &c. vel ex
floribus paratum. Adhibetur sæpius
in rachitide, hydrocephalo &c. In
hydrope non nunquam integri lectu-
li inde parantur.

Fomentum humidum est liquor calidus
aut emolliens aut discutiens, varioque
modo adplicatur, vel mediante panno,
vel linteo quadruplicato, vel spongia,
vel denique vesica bubula semireple-
ta calida.

Materies est aqua calida simplex, lac calidum, lac medicatum per herbas vel saponem scopo nempe emolliente & discutiente simui. Scopo emolliente decoctum specierum emollientium, panis oleo lini imprægnati infervit, discutienti muria salis, vinum, oxicrotum, &c.

Fomentum vaporosum est aquæ vapor collectus & parti adfectæ applicatus. Emollientia inutiliter aquæ incoquantur, si ejus vaporem velis applicare, cum emollientium vis non sit volatilis. Inepte quoque suadetur pleuriticis & peripnevmonicis vapor ore excipiendus, cum hi eum non ferunt.

Cataplasma.

2do. *Cataplasma* est epithema molle, pultiforme, vario modo applicandum. Paratur ex herbis, floribus, farina v. g. feminum lini, etiam ex pane. Coquantur hæc in aqua simplici, lacte, lixivio, oxicroto. Applicatur cataplasma scopo ut plurimum emolliente ad partem inflammatam benigne
re-

resolvendam, & scopo etiam matu-
rante, si major inflammatio & inci-
piens suppuratio adfit; sic & scopo dis-
cutiente ex leniter irritantibus post
inflammationem fractam, sed perstan-
te laxitate vasculorum, e. g. si in in-
flammatione oculorum dolor, tensio,
& pruritus cessaverit, perstaret autem
adhuc rubedo, tunc indicatur cata-
plasma discutiens.

Usus frequens in pleuritide & peri-
pnevmonia, & præstat potius, quam
sinapismus aut vesicans. In hepatiti-
de indicatissimum, ubi alii frictionem
etiam mercurialem laudarunt, sed
pessime, nam ubi talis frictio prodes-
se posset, deberet esse non hepatitis,
sed infarctus lentus hepatis sine febre
in homine obambulante.

Cautelæ hæc sunt: 1mo. Cataplasma
non sit nimis calidum, calor enim
febrim auget. 2do. Non sit ficcum
aut subficcum, sed humidum & va-
pidum, ut pars adfecta quasi vapore

ca-

cataplasmatibus liquefcant. 3to. Continuo debet effe applicatum, ita, ut remoto primo alterum ftatim in promptu fit; durare potefl unam, fi vero digiti craffitiem habet, per duas horas. 4to. Species in pulverem debent effe redactæ.

Epifpaflicum effe fpecies cataplasmatibus ex ftimulantibus, attrahentibus paratum; vocatur *fynepifmus*: fi id farina fynepif ingrediatur, quæ inflammacionem conciliat.

Horum ufus effe 1mo. Scopo excitante in vi vitæ languida. 2do. Scopo derivante, attrahente, ubi autem parum præftant, quamvis maximus horum abufus fit in omni febre, cephalagia, &c.

Locus applicationis utcunque effe planta pedis, fed melius foret, fi applicarentur ad furas internas, femora interna.

Ingredientia sunt fermentum panis, sal marinus, farina seminum synapis, quæ omnia cum aceto in pastam adiguntur, quæ nudæ parti applicatur. Alius applicandi modus est, ubi totum tenui syndone involutum applicatur; sed prior sane melior, quia citius operatur. Interim brevi siccescit, & difficulter avellitur, adeoque lacte tepido emolliri debet.

Frontale est epithema ad frontem ex refrigerantibus & adhuc frigidis applicandum. Usus ejus frequentissimus in cephalagia febris biliosæ ardentis. Constat ex placenta rosarum, & aceto. Ex tempore parari potest ex mica panis & aceto, melius cum aqua frigida & nitro, vel sale ammoniaco.

Colyrium est remedium variis oculorum morbis medens, varia itidem forma applicandum. 1mo. Forma liquoris instillandi, uti sunt aquæ ophthalmicæ. De his nota, (a. plerasque nocere, cum sint ut plurimum acres & rodentes. (b non contineant

ant pulveres, nisi in aqua penitus solubiles, cum alias mechanice lædant. Si vero velis, ut vellicent, pulveres quidem ingredi possunt, sed tamen tenuissimi. Instillantur ægris in dorso cubantibus. 2do. Forma liquoris pro lotione, e. g. post inflammationem sublatam, rubedine ex laxitate vasorum permanente, uti est solutio lythargirii. 3^{tio}. Forma balnei, quod multiplex esse potest. 4to. Forma inunctionis, si ad tollendas maculas inungitur, v. g. unguentum mercurii præcipitati rubri. 5to. Forma cataplasmatum emollientis, discutientis. 6to. Forma pulveris ophthalmici, qui insufflatur oculo, adeoque levigatissimus esse debet.

§. III

Selectus & divisio medicamentorum.

Remediorum catervus apte dividitur in sex classes magis generales, quarum

I.